

Дарка Радосављевић

МАЈСТОРИ БЕОГРАДСКЕ АЛТЕРНАТИВЕ *

Појам алтернативне уметничке сцене у Београду током прве половине 90-тих година остаће забележен као феномен у коме је реч алтернатива добила сасвим друго значење, који превазилази простор уметничког деловања. Алтернатива је постала културни отпор политичкој и друштвеној ситуацији у којој смо се нашли, тако да су се алтернативом називали и релевантни уметници, чији рад ни у једном савременом друштву не би могао да се сврста под тај термин. Уз њих, на сцену су ступили и неки други, чији је став према уметности формиран у овом периоду и природно био обојен контекстом. Један могући преглед другачијег сензибилитета могао би да представља избор појединаца и уметничких група окупљених на изложби названој *Мајстори београдске алтернативе*. Овај помало циничан назив требало би да испровоцира питање да ли су специфичне индивидуалне поетике увек и алтернативне. Већина изабраних уметника је своју уметничку делатност започела већ средином осамдесетих, али је њихов карактеристичан језик постао актуелан тек почетком ове деценије.

Почетком деведесетих година, јака индивидуалност и заокупљеност самим собом постала је преокупација групе сликара чије је деловање професор Јерко Денегри назвао »нова фигурација«. Они су, користећи традиционалну технику уља на платну, за мотиве бирали портрете, аутопортрете, личне ствари и сл. Међу најкарактеристичнијим био је Урош Ђурић који се, заједно са Стеваном Маркушем, одлучио за аутопортрет. У почетку је лик У-Ђуа доминирао сликама *Аутопортрет са Фаншомом*, (*Аутопортрет с бићем љубави и обожавања*,

* Поводом изложбе која је одржана у Народном музеју Краљево, 2-16. децембра 1996.

Ауђојорџреј с фендер њелекаџтер сџандардом из '62-е), затим се смањивао (Лейим у џомођ Дамиру Крмару, Лейеђи ауђојорџреј с Милициџим џланиџама) да би се последњих годину-две преобразио у апстракџију (Бесџредмејџни ауђојомизам – ауђојорџреј) или потпуно неџтао са платна остављајуђи Бесџредмејџни ауђојомизам – суџре-мајџистџичке равџице.

Саџа Марковиђ – Мексиканац, Бамбус, Микроб, Младожења, своју је уметничку каријеру започео као аутентични »алтернативац«, сликајуђи себе и своје пријатеље у фотоаутомату. Касније је усавршавао ову технику, позивајуђи разне занимљиве људе да учествују у фото-сеансама, уредно записујуђи опис догађаја. Ускоро су настале маске, у почетку као део сценографије за фотографисање, затим са све важнијом функцијом, јер се по карактеристичним натписима на њима препознају фазе у развоју пројекта, да би се касније осамосталиле као уметничко дело. Данас се маске употребљавају као иницијација за talk show, односно перформанс у коме ужива и аутор и публика.

Талент је од средине осамдесетих представљао једну од најкомплекснијих и најпровокативнијих индивидуалних појава. Његове многобројне изложбе и пројекти, различити медији које је користио, изазивали су пажњу али најчешће код генерацијски блиске критике. Тек деведесетих почиње активно да учествује у колективним збивањима и својом енергијом, као и техничким умеђем, помаже да се многи заједнички пројекти реализују и документују. Након десет година деловања под псеудонимом Талент, Владимир Периђ се одлучио да битно измени имиџ. Док је у претходној фази важио за херметичну уметничку личност, која никада није давала јавне изјаве и остављала публици и критици само дело за комуникацију, од маја 1996, заједно са Дејаном Момчиловиђ, модним дизајнером и Мирославом Филиповиђем, софтвер инжењером, формира групу Talent Factory и све више се посвећује електронским медијима.

Јелица Радовановиђ и Дејан Анђелковиђ, брачни и уметнички пар, своје индивидуалне уметничке каријере започели су на завршним годинама студија Факултета ликовних уметности, почетком осамдесетих. У другој половини прошле деценије излагали су веома ретко јер су се бавили другим медијима, најчешће позоришном и ТВ сценографијом. Деведесетих узимају активно учешће у многим ангажованим пројектима иницираним од стране колега (*Led art, Urbazona*) и постају један од незаобилазних феномена карактеристичних за београдску ликовну сцену. Њихов садашњи рад је микс искустава академски образованих уметника и сценографске праксе, а врло често се исказују перформансом. Перформанс изведен септембра 1996. године, у оквиру фестивала *Alterimage* је њихов до сада најкомплекснији рад. У сарађи са мађионичарем Радетом Филиповиђем – Griffonујет, извели су перформанс који је укључивао различите аспекте визуелног. Комбинујуђи мађионичарско умеђе и мођ технологије (комбинација снимка и директног преноса догађаја емитована на пројекционом платну), створили су илузију и поставили питање истине и лажи које се тешко може препознати када се пажња сконцентрише само на екран. Други аспект био је проблем

постављања уметника у потенцијалну опасност (потпуно наг Дејан је био прекривен мортаделом, а око њега су кружиле различити пси, док су Јелица и Грифони мирно посматрали призор) и начин како се са тим може манипулисати током пројекције.

Драган Срдић, по образовању историчар уметности, крајем прошле деценије користио је реди мејд инспиришући се »призорима из модерне уметности« (како се звала и серија инсталација на различитим градским локацијама, 1986), а од 1993. окренуо се предметима и објектима, знацима који непосредно означавају нашу блиску политичку прошлост или садашњост: спомен плоче на зградама у којима су одржавани комунистички скупови током II светског рата, црвене петокраке, чауре од граната, бронзане бисте комунистичких вођа итд. У овој фази, Срдић је потенцирао ангажованост, стављајући објекте јасног значења у други контекст: спомен табле је урамљивао тако што је као рам користио оквир којим се спречава исклизивање контејнера за ђубре, петокраке је стављао у добро затворену теглу за слатко, бронзане бисте у инкубаторе...

Назив *Група Шкарџи* датира из 1990. године, када се око нејасне идеје окупила група младих студената архитектуре, соцолиогје, филмске и ТВ камере... Временом се чланство мењало, да би данас групу чинили Драган Протић и Ђорђе Балмазовић. *Шкарџи* је пажњу јавности скренуо 1991. године ауторским плакатима рађеним у малом тиражу и лепљеним по њима значајним градским локацијама, затим 1993. пројектом *Туја* (мали нумерисани картони на којима су под насловима *Туја поштенцијалној... иријашељсџива, њоврћа... њисменосџи... њушака... исџисиване њесме*) кога су касније допунили плакати, а затим су *Шкарџиовци* почели професионално да се баве графичким дизајном, стављајући овај вид некомерцијалне уметничке праксе у други план. Последњих годину дана поново су постали активни учесници уметничких догађаја, поготову наступом на *Alterimage*-у и пројектом плакатирања града Мостара у оквиру овогодишњег ЛУР-а.

Ових шест примера активности, карактеристичних за текућу продукцију, представљају збир индивидуалних појава, без заједничког стилског именитеља. У сваком покушају одређивања заједничке карактеристике, увек би се нашао бар један аутор иза речце осим... Једнога дана историја уметности ће морати да се озбиљно позабави овим проблемом и покаже шта је то ново што су донеле деведесете.

